

Bc. Barbora Matušková

Náplavky jako veřejný prostor

Případová studie Rašínova nábřeží

Fakulta humanitních studií University Karlovy

katedra sociální a kulturní ekologie, 2017

Úvod

Veřejný prostor a urbánní ekosystémy jsou jedněmi z důležitých okruhů různých kursů oboru sociální a kulturní ekologie a je proto potěšující, že je volí i studující jako témata svých diplomových prací. Fenomén řeky a jejích nábřeží a náplavek v současné Praze se ke zpracování přímo nabízí. **Bc. Barbora Matušková** měla v podstatě na výběr tři možnosti: historicky upravené a delší dobu neměnné prostředí, břehy Vltavy, které nejsou v plně stabilizovaném stavu a jejichž přeměna je žádoucí nebo dokonce nezbytná a konečně nejmenší díl nábřeží, kde se v poslední době odehrály výraznější změny, byť ne v zásadní architektonické a stavební podobě, ale spíše ve způsobech využití. Barbora se tedy pokouší zjistit, jak taková změna využívání reálně vypadá, nakolik vyhovuje různým aktérům a jaká zkušenost by z ní mohla plynout pro jiné části břehů (str. 36).

1. Obsahová stránka

V lapidárním, ale výstižném abstraktu sdělí autorka o své práci to nejpodstatnější. Velmi podrobný obsah směřuje v obou hlavních částech, teoretické i empirické, od obecného ke konkrétnějšímu.

Stručný úvod skutečně uvádí do současné situace na Rašínově nábřeží (z formulací není vždy zcela jasné, kdy má autorka na mysli veškeré pražské náplavky a kdy právě jen tuto, ale lze se z textu dovítit). Konečně kapitola Struktura a cíle práce je nápomocná čtenáři, jehož zasvěcuje do obou hlavních částí díla i jeho cílů.

Desetistránkový historický exkurs se příjemně čte a jako ne-historik a ne-urbanista v něm nenacházím žádnou věcnou chybu, naopak řadu zajímavých informací. Pro práci zásadnímu pojmu *veřejného prostoru* věnuje autorka odpovídající pozornost: v politologickém ohledu se zmíní i o jeho historickém původu, v současném pohledu vystřídá několik různých oborových perspektiv, jež dokáže mezi sebou kriticky konfrontovat, včetně přínosné zmínky o dvojím pojetí práva (pozitivismus vs. duch zákona, str. 14). Výčet institucí a dokumentů veřejného prostoru a jeho „úloh“ (snad spíše funkcí) účelně celou kapitolu kompletují; stejně jako u jejich následné konkretizace přímo ve vztahu k náplavce nenacházím žádnou nepřesnost nebo opomenutí. V následujícím popisu náplavky se zcela nenuceně prolíná obecně teoretický výklad s popisem zkoumaného území Rašínova nábřeží, v němž se Barbora snaží využít maximum místních zdrojů.

V závěru teoretické části jsou velmi stručně, ale jasně definovány konceptuální rámce práce, tedy trvale udržitelný rozvoj a rozhodovací procesy včetně naznačení jejich typologie a některých rozhodovacích zásad (SMART) a konečně obecné rámce empirického výzkumu,

jehož konkrétní metody pak plynule pokračují zdůvodněním volby zkoumaného území (viz Úvod posudku) a popisem role expertů na úvod empirické části.

Matušková si dovede naplánovat, jak odbornosti i společenský status vybíraných expertů rozprostřít do širšího vějíře, ale samozřejmě už nemá dostatek nástrojů k tomu, aby mohla své adepty k poskytnutí rozhovoru přesvědčit (Hudeček, Štěpánek; snad mohla zkusit ještě někoho dalšího). Výsledný vzorek tedy trochu postrádá zcela nezávislého odborníka (situaci trochu zachraňuje sice krátkodobý bývalý insider, ale osobnostně i názorově bytostný opozičník Králíček), ale jinak je jeho spektrum dostatečně rozmanité, rozhovory jsou důkladné a většinou dlouhé a s přihlédnutím k tomu, že jde o první pokus autorky, se zdá, že jsou vedené nenávodně a metodicky správně. Polostandardizované expertní rozhovory jsou doplněny opakovaným zúčastněným pozorováním a studiem dostupných dokumentů včetně tzv. „šedých“ zdrojů. Metodické zázemí představuje etika výzkumu a informace – o právu na informace, k základnímu uspořádání výsledků je zvolena rámcová analýza v podobě několika přehledných tabulek (jejichž obsah se však věcně poněkud překrývá).

Po této základní orientaci následuje hlubší převyprávění výtěžku expertního výzkumu, uspořádané opět podle pilířů udržitelného rozvoje.

Zásady případové studie, konkrétně kombinaci všech možných dostupných dat, Matušková dále naplňuje pořízením dvanácti kratších polostandardizovaných rozhovorů ve dvou obdobích, koncem léta a časně na jaře. Respondenti byli vybíráni náhodně (procházkou), ale se snahou o co nejúplnější sociodemografické rozvrstvení. Výsledek je opět interpretován jak formou orientační rámcové analýzy, tak převyprávěním s hojným užíváním citací.

„Zahuštění“ výstupů a jejich zobecnění je provedeno nejprve v oddílu vtípně nazvaném „Náplavka jako“, v jehož kapitolkách jsou výsledky utříděny podle témat diskutovaných v teoretické části. Práce končí poměrně dlouhým tradičním Závěrem, v němž nechybí i kritická reflexe použitých postupů.

2. Práce s literaturou

Vzhledem k šíři tématu (historie, urbanismus, rozhodovací procesy, udržitelný rozvoj, metody ad.) by jistě bylo možné seznam literatury rozšiřovat různými směry (zejména cizojazyčné zdroje, zastoupené logicky spíše v metodologii, ale v množství postačujícím jako průkaz gramotnosti); namátkou Jacobsová, Sitte, Norberg-Schulz, Maier), ale výběr je na druhou stranu celkem pestrý a reprezentativní i uvnitř jednotlivých okruhů, a to i díky zajímavým zdrojům internetovým nebo využití přednášek. Rozhodně je třeba ocenit snahu o vytěžení Magistrátu hl. m. Prahy i městské části Praha 2.

Matušková pracuje s literaturou kvalifikovaně, cituje i interpretuje velkou většinou přesně, jen někdy není zřejmé, zda jde o citaci nebo parafrázi (uvozovky; autorství je však vesměs zřejmé). Hojně, pečlivě a průkazně (věcně i po formální stránce: uvozovky, kurzíva) dokumentuje svá zjištění citacemi respondentů.

Bohužel jsou všechny bibliografické údaje v seznamu uvedeny nedostatečně (chybí až na výjimky vydání, počet stran, ISBN). Myslím, že v době, kdy Barbora studovala, jsme už měli zavedenu „oborovou“ normu hlavně v diplomových seminářích a jednota všech bibliografických údajů tedy absenci povinných položek úplně nespasí, i když jsem mohl situaci lépe pohlídat i já jako vedoucí diplomové práce, abych předešel kazu, který i ve srovnání s jinak velmi pečlivě odvedenou formální stránkou práce (viz dále v posudku) zamrzí.

3. Formální stránka

Se započtením všech řádně započitatelných pasáží má práce rozsah přes 85 stran (odhadem asi něco pod 100 normostran), tedy takřka předpisový. Text je typograficky jednotně a účelně vypraven a vybaven všemi povinnými náležitostmi (abstrakty, klíčová slova, struktura, prohlášení). Je znát, že autorka zvažovala, kam který doplněk (tabulku, fotografii, vyobrazení) do textu umístit, a výsledek je velmi dobrý: text je průběžně a organicky doplňován, což výklad posiluje. V přílohách lze nalézt nejprve seznam všech příloh, svědomitě přepsané všechny rozhovory, což jistě zaslouží pochvalu, jeden důležitý dokument Magistrátu, dobře promyšlený projekt celé práce a nápomocně čtenáři i seznam tabulek a seznam vyobrazení. Všechny fotografie jsou ilustrativní a pořízené samotnou autorkou (další pochvala), jež zařazuje i méně obvyklé zdroje (vyobrazení z přednášek svého oboru).

Lakonický sloh autorky je jednoduchý a směřuje vždy jen k hlavnímu sdělení; rozhodně se neutápí v komplikovaných souvětích. Jeho specifikem jsou naopak věty jednočlenné, zejména podmětné: „Řeky vždy sloužily jako významné dopravní tepny, nejinak je tomu také u Vltavy. Voroplavba, paroplavba, zásobování solí apod.“ (str. 4); „Život, který se koná mezi budovami, na cestě do práce, z práce, do školy, chůze, jízda na kole.“ (str. 17); dále např. u výkladu trvale udržitelného rozvoje a jinde.

Občas se vyskytne překlep nebo chyba v interpunkci, celkově je však text vyčištěn pečlivě a leží rozhodně hluboko pod hladinou současné diplomantské chybovosti.

4. Celkové hodnocení

Hodnocení si zaslouží vytknout před závorku *přístup diplomantky*. Barbora volila své téma z několika možností velmi uvážlivě a s opatrným vyhodnocováním možných rizik. K vlastní práci však přistoupila pečlivě a systematicky: nekonzultovala často, ale důkladně a výsledku porad se důsledně držela. Osobně si cením, že nepodlehla pokušení práci trochu odbýt a odevzdat předčasně. Prodloužení o jeden semestr je také na výsledku jaksepatří znát: výzkum je doplněn, text vyčištěn, práce skutečně není poznamenaná spěchem a Barbora si za ní jistě může stát.

K jednotlivým aspektům: k přednostem práce přes stručnost rozhodně patří kriticky provedené teoretické pasáže, v nichž autorka výstižně rozebírá klíčové pojmy a dovede se zdůvodněně přiklonit vždy k takovému pojetí, jež je pro účel práce instrumentálně nejvhodnější. V textu, a míním to pochvalně, se dobře orientuje i laik.

Vedení rozhovorů, rozbor a interpretace dat a použití rámcové analýzy jsou provedené poněkud školsky, je přece jen znát, že jde o první pokus, ale ve výsledku zcela uspokojivě. Hlavní smysl případové studie autorka správně pochopila i aplikovala, prokázala velkou *snahu* o reprezentativní výběr respondentů a postupovala v nejlepším smyslu metodicky jak v úsilí o propojení všech dostupných druhů a zdrojů dat, tak v jejich triangulaci a interpretaci. Výsledkem je velmi pěkně provedený popis konkrétního prostředí náplavky Rašínova nábřeží a „fungování“ jeho aktérů; nepatrně slabší zobecnění neznamená, že by práce nebyla výbornou inspirací pro další podobné výzkumy.

O Barbořině kritickém a sebereflexivním přístupu svědčí to, že je schopna se jasně vzdát částí svého předporozumění, jestliže její data včetně pozorování svědčí o jiné situaci. I některá zjištění obecnější povahy jsou zajímavá, docela překvapivá a určitě by stála za další zkoumání a ověřování. Mám na mysli zejména nejednotu aktérů a respondentů všeho druhu v úvahách nad potřebou (regulatorních) koncepcí a nad mírou participace. Příklady praktických řešení konkrétních významnějších problémů, ale i esence zjištění a shrnutí celé práce obecnějšího rázu je konečně obsažena v „Závěru“ a v jeho závěrečných odstavcích, s nimiž se lze zcela ztotožnit. Mám na mysli zejména myšlenky o potřebě dlouhodobého

rozvojového koncepčního pojetí Prahy jako jednotného organismu s diferenciací jeho funkčních částí.

Otázka pro obhajobu (nikoli jednoduchá): je možné na základě ověření provozu relativně stabilní části náplavky navrhnout hlavní rysy postupu a rozhodovacího procesu pro části náplavky, jež určitá transformace teprve čeká?

Práce bez pochyb v obou částech i jako celek splňuje požadavky kladené na magisterské absolutorium a proto ji s potěšením **doporučuji** přijmout **k obhajobě** jako **výbornou** s bodovým ohodnocením mezi **16–17 body** v závislosti na výkonu u obhajoby.

Praha 15. června 2017

PhDr. Ivan Rynda